

Talouspolitiikan
arviointineuvoston
vuosikertomus
2023

Talouspolitiikan arviointineuvosto

Osoite: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Arkadiankatu 7, 00100 Helsinki, Finland

Helsinki, maaliskuu 2024

1 Talouspolitiikan arviointineuvosto

Talouspolitiikan arviointineuvosto perustettiin tammikuussa 2014 tuottamaan riippumaton arvio talouden tilasta ja harjoitetusta talouspolitiikasta. Valtioneuvoston asetuksen (61/2014) mukaan neuvoston tehtävänä on arvioida

- 1) talouspolitiikalle asetettujen tavoitteiden tarkoituksenmukaisuutta
- 2) talouspolitiikalle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja valittujen keinojen tarkoituksenmukaisuutta
- 3) talouspolitiikan valmistelussa käytettyjen ennuste- ja arviointimenetelmien laatua
- 4) talouspolitiikan eri osa-alueiden yhteensovittamista ja kytkentöjä yhteiskuntapolitiikan muihin osa-alueisiin
- 5) talouspolitiikan onnistumista erityisesti taloudellisen kasvun ja vakauden, työllisyyden ja julkisen talouden pitkän ajan kestävyuden kannalta
- 6) talouspolitiikan instituutioiden ja julkisen talouden rakenteiden tarkoituksenmukaisuutta.

Neuvosto julkistaa vuosittain arvion harjoitetusta talouspolitiikasta.

Valtioneuvosto nimittää neuvoston jäsenet korkeakoulujen taloustieteellisten yksiköiden ja Suomen Akatemian ehdotuksen perusteella. Jäsenet osallistuvat neuvoston toimintaan oman toimensa ohella. Neuvostolla on oma Valtion taloudellisessa tutkimuskeskuksen (VATT) yhteydessä työskentelevä sihteeristö. Arviointineuvosto on työssään VATT:sta riippumaton.

Ensimmäinen arviointineuvosto aloitti toimintansa toukokuussa 2014, ja kokoonpanon toimikausi jatkui 31.3.2019 saakka. Valtioneuvosto on sittemmin täsmentänyt ja muuttanut määräystä jäsenistä ja toimikausista asetuksilla 815/2018 ja

1034/2022. Talouspolitiikan arviointineuvostoon kuuluu puheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä, jotka valtioneuvosto määrää tehtävään valtiovarainministeriön esityksestä. Valtiovarainministeriö pyytää yliopistojen taloustieteellisiltä yksiköiltä yhteisen ehdotuksen arviointineuvoston puheenjohtajaksi ja kolmeksi jäseneksi sekä Suomen Akatemialta ehdotuksen muita yhteiskuntatieteitä edustavaksi jäseneksi. Neuvoston puheenjohtaja, yksi yliopistojen taloustieteellisten yksiköiden ehdottama jäsen ja Suomen Akatemian ehdottama jäsen määrätään neljän vuoden kaudeksi ja kaksi yliopistojen taloustieteellisten yksiköiden ehdottamaa jäsentä kahden vuoden kaudeksi. Toimikausimuutosten tavoitteena on varmistaa jäsenistön riittävä kierto sekä turvata neuvoston toiminnan jatkuvuus välttämällä tilannetta, jossa neuvoston kaikki jäsenet vaihtuisivat samanaikaisesti.

Neuvoston uutena jäsenenä ja puheenjohtajana aloitti Helsingin yliopiston professori Niku Määttänen 1.4.2023. Neuvoston jäseninä jatkoivat BI Norwegian Business Schoolin professori Hilde Bjørnland ja Jyväskylän yliopiston työelämäprofessori Seija Ilmakunnas, joka valittiin varapuheenjohtajaksi. Uusina neuvoston jäseninä keväällä 2023 aloittivat professori Liisa Häikiö Tampereen yliopistosta ja professori Tuukka Saarimaa Aalto-yliopistosta. Jouko Vilmusen (Turun yliopisto) sekä Jukka Pirttilän (Helsingin yliopisto) että Johanna Niemen (Helsingin yliopisto) kausi neuvostossa päättyi 31.3.2023.

Vuonna 2023 arviointineuvoston pääsihteerinä toimi Anni Huhtala ja tutkijana Henri Keränen.

2 Toiminta

Arviointineuvosto valmisteli vuonna 2023 neuvoston kymmenennen raportin. Raportti julkaistiin 24. tammikuuta 2024, ja arviointiraportin julkistuksen osalta vuosikertomus kattaa neuvoston toiminnan tammikuussa 2024. Neuvoston kokous- ja muuta toimintaa ja taloutta kuvattaessa keskitytään kuitenkin kalenterivuoteen 2023.

2.1 Vuoden 2023 raportti ja muut julkaisut

Talouspolitiikan arviointineuvoston päätehtävä on vuosittain julkaistava arvio harjoitetusta talouspolitiikasta. Neuvoston kymmenennessä raportissa arvioitiin pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman talouspoliittisia linjauksia eduskuntakaudeksi 2023–2027. Neuvosto esitti näkemyksensä erityisesti työllisyys-, asunto- ja finanssipolitiikasta ja julkisen talouden kestävyuden osalta.

Arviointineuvoston mukaan Suomen ensisijainen taloudellinen haaste on hyvin hidas tuottavuuden kasvu. Suomen BKT:n kasvu on jäänyt jälkeen muista Pohjoismaista. Hallitusohjelman toimenpiteet vahvistavat julkista taloutta merkittävästi verrattuna siihen, ettei mitään toimia toteutettaisi, mutta ne eivät vaikuta riittävän hallituksen asettamien tavoitteiden saavuttamiseksi. Hallituksen ei pitäisi sulkea kokonaan pois veronkorotuksia ja sen olisi vähintäänkin pyrittävä estämään verotulojen lasku alle hallitusohjelman laatimisajankohtana ennakoitun tason.

Hallituksen sopeutusohjelma perustuu suurelta osin sosiaalietuuksien leikkauksiin. Huolimatta hallituksen ilmoittamasta aikomuksesta suojella heikoimmassa asemassa olevia, joidenkin vähävaraisten ihmisten käytettävissä olevat tulot pienenevät huomattavasti. Suurin ongelma on, että eri sosiaalietuuksien leikkaukset kohdistuvat osin samoihin ihmisiin.

Hallitus pyrkii säästöihin etupäässä sosiaaliturvamenoissa ja lähinnä työikäisten etuuksista, vaikka huomattava osa sosiaaliturvamenoista kohdentuu eläkeläisille.

Uudistuksilla alennetaan sosiaaliturvan tasoa suhteessa palkkoihin, minkä odotetaan lisäävän työllisyyttä kymmenillä tuhansilla uusilla työllisillä. Hallitus pyrkii 80 prosentin työllisyysasteeseen vuoteen 2031 mennessä ja parantamaan julkista taloutta vuosittain 2 miljardilla eurolla työllisyyden kasvaessa. Kunnianhimoista työllisyystavoitetta voi kuitenkin olla vaikea saavuttaa.

Arviointineuvoston mukaan asumiskustannusten nousua olisi torjuttava lisäämällä yksityistä asuntotuotantoa. Kaupunkeja tulisi kannustaa kaavoittamaan maata asuntokäyttöön maankäyttö-, asunto- ja liikennesopimusten (MAL) avulla. Hallituksen pyrkimystä vähentää ARA-asuntotuotantoa voi pitää perusteltuna sikäli, että ARA-asuntotuotanto syrjäyttää yksityistä asuntotarjontaa, eikä lisää asuntojen kokonaistarjontaa. Asumistuki on ARA-asuntoja oikeudenmukaisempi ja läpinäkyvämpi tapa tukea pienituloisia.

Raportin kirjoitustyö tehtiin pääosin vuoden 2023 aikana. Englanninkielinen raportti ja suomenkielinen yhteenveto julkaistiin 24.1.2024. Sihteeristö laati raportista epävirallisen suomennoksen, joka julkaistiin 19.2.2024. Raportti ja suomennos ovat luettavissa neuvoston sivulla <https://talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/raportit/vuosiraportit/raportti-2023/>.

Raportissa esitettävät arviot talouspolitiikasta perustuvat neuvoston jäsenten ja sihteeristön analyysityöhön. Lisäksi neuvosto hyödyntää työssään ulkopuolisten tekemiä tutkimuksia ja selvityksiä. Arviointineuvoston määrärahalla kilpailutettiin ja tilattiin kesällä 2023 kaksi taustaraporttia, jotka valmistuvat vuoden 2024 puolella neuvoston seuraavaa raporttia varten.

Neuvoston sihteeristön korkeakouluharjoittelija laati yhden taustaraportin. Tuotantokuilun estimointia käsitellyt taustaraportti julkaistiin neuvoston muistiona marraskuussa 2023, ja muistiota hyödynnettiin myös pääraportissa mm. tuotantokuilun ja potentiaalisen tuotannon arvioiden tarkentumista käsitelleessä osiossa.

Vuoden 2023 raportin taustaraportti:

Adam Rybarczyk (Talouspolitiikan arviointineuvosto)

Revisions of Output Gap and Potential Output in Finland, Memorandum 1/2023.
<https://talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/wp-content/uploads/2023/11/tpan-memorandum-1-2023-revisions-of-output-gap-and-potential-output-in-finland.pdf>

Vuonna 2023 otettiin käyttöön myös uusi julkaisutyyppi taustaraporttien popularisoinniseksi. Englanninkielisistä, vuoden 2022 arviointiraportin taustaraporteista laadittiin vuoden 2023 aikana kolme suomenkielistä tiivistelmää, Policy Briefiä:

Kimmo Ollikka

Suomen vihreä innovointi ollut laskussa, Policy Brief 1–2023.

<https://talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/TPAN-EPC-Policy-Brief-1-2023-Suomen-vihrea-innovointi-ollut-laskussa.pdf>

Kimmo Palanne ja Selina Clarke

Tasapalautus tehokkain tapa hyvittää polttoainekuluja pienituloisille, Policy Brief 2–2023.

<https://talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/wp-content/uploads/2023/06/TPAN-EPC-Policy-Brief-2-2023-tasapalautus-tehokkain-tapa-hyvittaa-polttoainekuluja-pienituloisille.pdf>

Henri Keränen (Talouspolitiikan arviointineuvosto)

Tehokas työttömyysaste Suomessa, Policy Brief 3–2023.

<https://talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/wp-content/uploads/2023/09/TPAN-EPC-Policy-Brief-3-2023-tehokas-tyottomyysaste-suomessa.pdf>

2.2 Kokoukset

Arviointineuvosto kokoontui vuonna 2023 kymmenen kertaa (5.1., 13.1., 9.3., 24.4., 2.6., 23.8., 27.9., 19.10., 14.11. ja 13.12.). Kokouksia järjestettiin sekä etänä että läsnäkokouksina, joihin oli mahdollista osallistua Teams-yhteydellä. Kokoukset olivat pituudeltaan pääsääntöisesti kaksi tuntia, mutta elokuun ja joulukuun läsnäkokouksissa vuosiraportin erityisteemaan ja kokonaisuuden käsittelyyn oli varattu koko päivä. Arviointineuvoston jäsenet, pääsihteeri ja tutkija pitivät kokouksissa alustuksia raportin aihepiireistä. Käydyn keskustelun pohjalta muodostettiin arviointineuvoston yhteiset kannanotot talouspolitiikkaan. Kokousten välillä neuvoston jäsenet ja sihteeristö työskentelivät tahoillaan pitäen yhteyttä sähköpostin välityksellä.

Kokouksiin voidaan kutsua myös ulkopuolisia asiantuntijoita. Tilatun taustaraportin tutkimussuunnitelmasta ja tutkimuksen etenemisestä kuultavina olivat:

- Tuomo Suhonen ja Veikko Uusitalo (LABORE)

2.3 Tiedotus ja medianäkyvyys

Arviointineuvoston tiedotustoiminta on keskittynyt vuosittaisen raportin julkaisemiseen ja raportin aihepiireihin liittyviin mediaesiintymisiin. Arviointineuvoston antamat lausunnot julkaistaan neuvoston nettisivuilla. Sivusto uudistettiin täysin ja julkistettiin tammikuussa 2023 (<https://talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/>). Sivusto on kolmikielinen, ja arviointineuvoston vuosittaisesta raportista laaditaan aina tiedote englanniksi, ruotsiksi ja suomeksi. Arviointineuvostolla on sosiaalisessa mediassa X-tili (@FinnishEPC), joka myös otettiin käyttöön tammikuussa 2023 ja jossa viestitään kulloinkin tarkoituksenmukaisella kielellä.

Vuonna 2023 talouspolitiikan arviointineuvosto jatkoi viestintänsä kehittämistyötä etenkin taustaraporttien ja lausuntojen näkyvyyden parantamiseksi. Keväällä 1.4.2023 toimikautensa aloittanut neuvosto julkaisi erillisen kannanoton julkisen talouden sopeutustoimista. Myös kolmesta julkaistusta suomenkielisestä Policy Briefistä sekä muistiosta laadittiin medialle erilliset tiedotteet ja ne uutisoitiin TPAN:n verkkosivun ajankohtaista-osiossa vastaavalla tavalla kuin pääraportti 24.1.2024.

Tiedote 4.4.2023: Suomen vihreä innovointi ollut laskussa

<https://talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/talouspolitiikan-arviointineuvoston-taustaraportti-suomen-vihrea-innovointi-ollut-laskussa/>

Tiedote 14.4.2023: Talouspolitiikan arviointineuvosto: Nykyisessä suhdannetilanteessa ei ole perusteita lykätä julkisen talouden sopeutustoimia

<https://talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/talouspolitiikan-arviointineuvosto-nykyisessa-suhdannetilanteessa-ei-oleperusteita-lykata-julkisen-talouden-sopeutustoimia/>

Tiedote 8.6.2023: Könttäsomapalautus on tehokkain tapa hyvittää polttoainekuluja pienituloisille

<https://talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/konttasomapalautus-on-tehokkain-tapa-hyvittaa-polttoainekulujapienituloisille/>

Tiedote 18.9.2023: Laman jäljet yhä näkyvissä Suomen työmarkkinoilla

<https://talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/lamanjaljet-yha-nakyvissa-suomen-tyomarkkinoilla/>

Tiedote 21.11.2023: Talouspolitiikan arviointineuvoston taustaraportti: Aiemmat ennusteet tuottavuuden kasvusta Suomessa liian optimistisia

<https://talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/talouspolitiikan-arviointineuvoston-taustaraportti-aiemmat-ennusteet-tuottavuuden-kasvusta-suomessa-liian-optimistisia/>

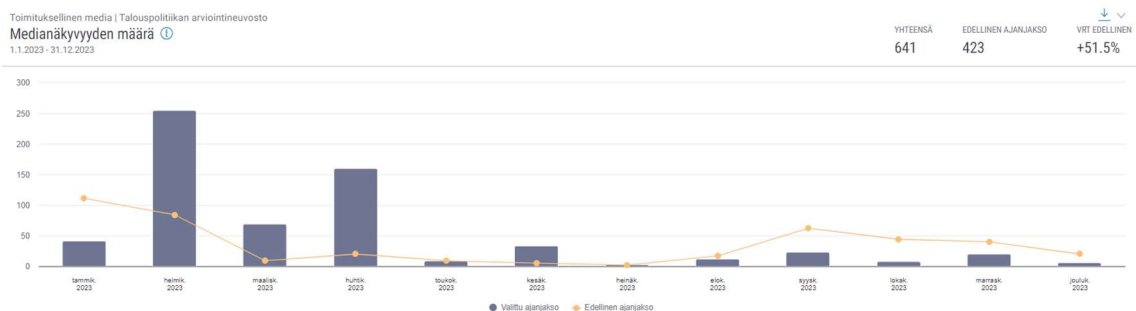
Tiedote 24.1.2024: Talouspolitiikan arviointineuvosto: Hallituksen finanssipolitiikan päätavoitteet ovat perusteltuja, mutta keinovalikoima ei ole riittävä <https://talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/talouspolitiikan-arviointineuvosto-hallituksen-finanssipolitiikan-paatavoitteetovat-perusteltuja-mutta-keinovalikoima-ei-ole-riittava/>

Kymmenennen, vuotta 2023 koskevan arviointiraportin lehdistö- ja julkaisutilaisuus järjestettiin 24.1.2024 Helsingissä Economicumin 4. kerroksen seminaarihuoneessa (Arkadiankatu 7) ja lisäksi etäyhteydellä median edustajille. Niku Määttänen esitteli tilaisuudessa raportin pääasiallisen sisällön ja johtopäätökset. Raportin julkaisupäivänä järjestettiin seminaari täysilukuisessa Economicumin auditoriossa (kapasiteetti 126 henkilöä). Seminaarissa Niku Määttänen esitteli raportin keskeiset viestit, minkä jälkeen valtiovarainministeri Riikka Purra esitti puheenvuoronsa. Tämän jälkeen PTT:n toimitusjohtaja Markus Lahtinen esitti oman kommenttipuheenvuoronsa raportista. Lopuksi käytiin paneeli- ja yleisökeskustelu, jossa neuvoston jäsenet Niku Määttänen, Seija Ilmakunnas, Liisa Häikiö ja Tuukka Saarimaa taustoittivat raportin analyysyjä ja näkemyksiä talouspolitiikasta. Loppukeskustelua johti neuvoston pääsihteerin Anni Huhtala. Seminaarin osallistujille lähetettiin sähköpostitse palautekysely, ja tiedotettiin raportin suomennoksen valmistumisesta, joka oli saatavilla TPAN:n verkkosivuilla 19.2.2024 lähtien.

Tavan mukaan arviointineuvoston raportista tehtiin mediahaastatteluja ja se uutisoitiin laajasti eri tiedotusvälineissä. Myös sähköiset mediat kertoivat raportista näyttävästi uutisissa ja ajankohtaisohjelmissä. Raportin asiantuntijanäkemyksiin viitataan yleensä myös myöhemmin vuoden mittaan. Sihteeristö jakoi arviointiraportin, Policy Briefien, muistion kuvioita ja analyysyjä ja tiedotteita myös neuvoston X-tililtä pitkin vuotta.

TPAN:n mediaosumat saadaan VATT:n käyttämältä Retriever -palveluntuottajalta.

Kuvio 1. TPAN:n mediaosumien kuukausittainen jakauma vuonna 2023 vertailuvuoden 2022 nähden.

Kuviosta ilmenee, että eniten osumia tuottaa vuosiraportin julkistus, joka osui vuonna 2023 (siniset pylväät) helmikuulle. Lisäksi huhtikuulle 2023 osui yksi Policy Brief tiedote ja 1.4.2023 toimikautensa aloittaneen neuvoston kannanotto, jotka tuottivat poikkeuksellisen paljon mediaosumia. Kaiken kaikkiaan medianäkyvyyden määrä kasvoi merkittävästi edellisvuodesta, yli 50 % mediaosumilla mitattuna.

Tammikuussa 2024 julkistettu vuoden 2023 raportti tuotti puolestaan pelkästään tammikuussa 2024 noin 130 osumaa (tammikuu 2024 ei näy vertailukuviossa yllä).

2.4 Muu asiantuntijatoiminta ja sidosryhmäyhteistyö

Arviointineuvoston jäsenet ja heidän sijaisenaan sihteeristön jäsenet voivat antaa neuvoston edustajina neuvoston toimintaan läheisesti liittyvistä aiheista lausuntoja eduskunnalle tai muille tahoille. Lausunnon suuntaviivoista keskustellaan neuvoston jäsenten kanssa. Vuonna 2023 talouspolitiikan arviointineuvosto osallistui useisiin eduskunnan valiokuntakuulemisiin, IMF:n artikla IV konsultaatioon ja laati lausunnon mm. VM:n kasvuryhmälle. Arviointineuvoston kirjalliset lausunnot julkaistaan arviointineuvoston verkkosivuilla.

Vuoden 2023 aikana arviointineuvosto antoi seuraavat lausunnot:

[Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024](#)
Valtiovarainvaliokunta 3.11.2023

[Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 ja Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024—2027](#)
Talousvaliokunta 23.10.2023

[Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotukset Euroopan unionin finanssipolitiikan sääntöjen muuttamiseksi \(Finanssipolitiikan säännöt\)](#)
Talousvaliokunta 15.9.2023

[Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan ja tarkastuksen vaalikausiraportti 2019–2022](#)
Tarkastusvaliokunta 2.2.2023

[Talouspolitiikan arviointineuvoston kirjallinen lausunto E-jatkokirjelmästä Talouspolitiikan EU-koordinaation arviointi](#)
Valtiovarainvaliokunta 16.1.2023

Talouspolitiikan arviointineuvosto tekee yhteistyötä myös muiden riippumattomien, talouspolitiikkaa arvioivien sisarorganisaatioiden kanssa. Kotimaassa

arviointineuvosto pyrkii koordinoimaan toimintaansa Valtiontalouden tarkastusviraston finanssipolitiikan valvonnan tiimin kanssa. Reykjavikissä järjestettiin 13.-14.5.2023 "OECD 15th Annual Meeting of Parliamentary Budget Officials and Independent Fiscal Institutions", johon Anni Huhtala osallistui. Myös European Union Independent Fiscal Institutions Network (<https://www.euifis.eu/>) järjestää yksittäisiä seminaareja ja vuosittaisia tapaamisia, joihin osallistutaan mahdollisuuksien mukaan. Henri Keränen ja Anni Huhtala osallistuivat Baltic-Nordic-IFI Network vuosikokoukseen 8.-9. 6. 2023 Tallinnassa ja Anni Huhtala osallistui EU IFI Network vuosikokoukseen Haagissa 15.-16.6.2023.

2.5 Talous

Arviointineuvoston käyttömenoihin osoitettiin vuodelle 2023 määrärahaa 310 000 euroa VATT:n toimintamomentilta. Lisäksi vuoden 2022 määrärahoista vuodelle 2023 siirtyi noin 66 000 euroa. Määräraha kului pääosin sihteeristön palkkausmenoihin, toimintamenoihin ja neuvoston jäsenten palkkioihin. Arviointineuvoston puheenjohtajan vuosittainen palkkio on 10 000 euroa ja muiden jäsenten palkkiot ovat 5 000 euroa; palkkioihin ei ole tehty inflaatiotarkistuksia kertaakaan neuvoston toiminta-aikana. Määrärahasta maksetaan VATT:lle korvauksia sen neuvostolle tuottamista tukipalveluista sekä neuvoston toiminnasta VATT:lle aiheutuvia muita kuluja, yleiskustannuksia. Lisäksi neuvosto palkkasi taustaraportin laadintaa varten yhden korkeakouluharjoittelijan. Vuoden 2023 raporttia varten valmistui yksi muistio, minkä lisäksi tilattiin kaksi taustaraporttia vuotta 2024 varten; näiden raporttien osalta 60 000 euroa siirtyi kuluja kohdistettavaksi vuodelle 2024. Vastaavasti vuodelle 2023 kohdistui noin 10 000 euroa vuoden 2022 raporttia varten tilatusta taustaraportista aiheutuneita menoja. Vuodelta 2023 siirtyi määrärahaa vuodelle 2024 noin 80 000 euroa, joista on siis korvamerkitty maksettavaksi kesällä 2023 tilatut kaksi taustaraporttia sekä yksi Palkeiden maksutuksessa viivästynyt jäsenen palkkio (yhteensä 65 000 euroa). On huomattava, että TPAN:n määrärahaa ei ole korotettu koko TPAN:n toiminta-aikana, mutta henkilöstö-, tukipalvelu- ja yleiskustannukset ovat nousseet yleisen kustannuskehityksen mukaisesti.